

DESEWFFY SÁNDOR

Gulyás Pál: Magyar írók, V. 666.

Desewffy, Alexander
1905-13, editor &
publ. of "Deutsch-Unga-
rischer Botte" Cincinnati, O.
1914-1918 publ. by
Deutsch-Ungarischer
Botte Co.

AZ OTTHON "HAJDANÁBAN"

Kunstadt Ernő, aki az öreg Otthon szerkesztője "mostanában," a minap arra kért meg, hogy a 40 éves fennállásukat ünneplő jubileumi számuk részére, írjak egy régi visszaemlékezéseket felelevenítő cikket, melyek az Otthon gyermek és felseerdült korából, karképeket rajzolnak. Egy ilyen tárgyú "assignmentet" adni, sokkal könnyebb mint végrehajtani, mert írott adatok hiányában, csakis a gyarló emlékező tehetségére lehetséges alapozni. A régi emberek után is hiába kutattam "tippekért," mert ezek már vagy a másvilágon vannak, vagy elszédtek. Így, mint az utolsó Mohikán, aki Desewffy Sándorral, az Otthon akkori és 25 éven át volt kiadó-tulajdonosával együtt dolgoztam, vállalkoztam a feladat teljesítésére.

Az Otthon most, 1948-ban lett 40 éves. Egy idegen nyelven szerkesztett ujság, több okkal- és joggal jubilálhat egy négy évtizedes életkort, mint egy bármilyen más kereskedelmi vállalat, mert egy ujság történelmét is ír a régiekről és fogalmat nyújt az újabbkorbelieknek az elődök nehéz begyökeresedő küzdelmeiről, melyekért hálánélküli életet kell leélnie.

Desewffy Sándor, nem volt az Otthon megalapítója, mint ahogy

azt sokan hibásan állítják. Az Otthon már négy, vagy ötvenes lehetett, mikor Desewffy megvásárolta . . . Senki sem emlékszik valahogy a lap megalapítójának a nevére, hacsak nem Csernyi Ferenc volt az, ki 1912 táján a chicagói Magyar Figyelőt kezdte el, amit azután Fáy István vett át és vezetett két-három évig és utána vagy megszűnt, vagy az akkor ideérkezett Desewffy vette át és az Otthon néven vezette tovább.

Desewffy Sándor 35-40 évvel ezelőtt vándorolt ki Amerikába. Cincinnati, Ohio-ban telepedett le, ott is nősült, egy nagyon derék és jólelkű ottani német leányt vett el. Ott egy németnyelvű lapot szerkesztett. Onnan költözött Chicagoba, vagy 35 évvel ezelőtt.

Szótlan, magabazárkózott ember volt egész életében és mint ilyen, egy "rossz mixer" hírében állott. Pedig mi néhányan, kikkel nagysokára felmelegedett, úgy találtuk, hogy ez a rideg külső, egy nagyon meleg szívet és egy különösen ma-

gas kulturája elmét takart be. Pedáns, elvekben szigorú és nemkülönben természetű, majdnem különöncnek tartott ember volt. Nevetni alig láttuk. Ujságjának hívtatását nagyon fontos és komoly misszióknak tartotta. Olyan embernek látszott, mint aki mögött egy régen lejátszódott tragédia rejtőzött el, akinek mint egy hajótörötteknek, teher volt az újvilági élet. Aki az óhazai életét és körülményeit ismerte, az előtt igazolva is látszott egy ilyen természet kialakulása. Teherképen hatott rá elsősorban az a körülmény, hogy egy ősrégi elszegényedett magyar arisztokrata család tagja volt. A gothai almanachban úgy van jegyezve, mint "aeternum et de genere Alexander de Dessewffy," a Dessewffy nemzetség sarja. Otthon, az akkori feudális világban, ilyen légkörben nevelkedett fel és nehéz lehetett neki az általa meg-nemszokott demokratikus újvilág szellembe átnevelnie magát. A régi nyomokat mindig magánviselte és fájhatott neki a visszaemlékezés. Utjában volt neki az óhazában szerzett, de csak európai értékkel bíró kifinomult kulturája is, amit minden átmenet nélkül az újvilág praktikusabb természetű kulturájával kellett felváltania, ami egy újralévő születés nehézségeivel lehetett egyenlő.

Az óhazában a diplomáciai pályára készült. Bécsben végezte el a Keleti Akadémiát, mely a külképviseleti konzulokat termelte ki. Az utolsó tanévében gondolta át, hogy családja nem annyira jómódú, hogy garantálni tudja volna állásával járó és fizetésén felül tulkiadásait, mely arra készítette, hogy a pálya nem neki való. Megvált a karriert ígérő pályájától és ide Amerikában jött felejtetni és új irányú élethez kezdeni. A magyar, német, francia és angol nyelveket irodalmilag bírta, beszélt és írta. Spanyol nyelven szabados fordításokat végeztet. Ennyi tudás dacára, üzletre soha sem tanították, így legközelebbi képességéhez, az írás szépmivességéhez folyamodott. Ujságember lett és mint ilyen jött Chicagoba és "csinálta" az Otthont. . . A Dearborn streeten lévő Monon Buildingben volt az irodája, hol jólelkű felesége együtt dolgozott vele. Az Otthon, akkoriban egy kicsiny és még gyermekkorában élő hetilap volt. Az akkori zöld magyarokat is előbb az újságolvasáshoz kellett szoktatnia.

ekönyvtár